

Kara néni karácsonya

A károgó varjak, a bánat madarainak csapata a falu fölött egyenesen a katolikus templom felé szállt, és elkezdett körözni a torony körül. Kara Ilcsa néni önkéntelenül is abbahagyta a seprést az udvaron, a gallyseprűre támaszkodott, kiegyenesítette a hátát és körbenézett. – Karácsonyra biztosan kemény hideg lesz – villant át az agyán. A templom felé pillantott, és meglátta a fáradhatatlanul köröző madarakat. – A varjak mindig megmondják, milyen idő lesz – gondolta még.

Amint az udvart seperte, bizony gyakran meg kellett állnia, hogy kiegyenesítse a derekát. Tompa, szinte elviselhetetlen fájdalom kínozza. Igaz ugyan, a munkában, sőt a mozgásban is az utóbbi időben nemcsak a fájós dereka akadályozta. Fokozatosan elhagyta az ereje, egyre gyengébbnek érezte magát. Reggel nehezen kelt ki az ágyból, este szinte tehetetlenül zuhant bele. A fájdalmat nem csillapították az orvosságok sem, éppen ellenkezőleg, szétáradt az egész testében.

Egy jó évvel ezelőtt félóra alatt tisztára seperte az udvart, most meg annyi időbe kerül, hogy ezalatt kiért valamikor a szilák alá, a legtávolabbi szőlőjébe is, mormogta mérgesen az orra alatt. Tiszta szerencse, hogy az öreg vályogházat még novemberben, a Kelemen napi búcsúra kimeszelte. Most már biztosan nem lenne ereje ilyen nagy munkára. Régebben, még az ősz elején megfázott valahol, és az eredmény keserves volt: hosszú napokig gyötörte a láz, a tüdejét meg erős köhögés szaggatta. Kész csoda, hogy nem fulladt meg. Már a legrosszabbra gondolt: csak egy kupac föld a behunyt szeme fölött gyógyíthatja meg. Orvoshoz azonban nem akart menni. Az öreg doktor, akiben talán meg is bízott, két éve örök nyugalomra tért a templom fölötti lejtős domboldalon. Igaz ugyan, hogy a fiatal doktor hívás nélkül is eljött, és könyörtelenül belenyomott két injekciót. Ezek nélkül, gondolta később, neki is el kellett volna költöznie arra a lejtőre a templom fölött. Akkor már annyi ereje sem volt, hogy felkeljen az ágyból, csak feküdt, mint egy fadarab, és nézte a konyha fehér falait meg a plafont. Az elmúlt nyolcvannyolc év alatt sohasem volt olyan gyenge és beteg, mint akkor. Az injekciók után harmadnapra sokkal jobban lett, már egészségesnek érezte magát. Még szerencse, hogy számíthatott jó szomszédjára, Marcsára, aki mindent megcsinált a ház körül. A betegsége miatt így is elég gondot okozott neki. Sokkal korábban kellett kelnie, hogy megetesse az állatokat, ne hagyja éhezni a tyúkokat, nyulakat meg a kutyát, sőt a macskának is öntött egy kis tejet. Szegény, neki is megvan a maga keresztje, és nem is fiatalabb nála. A doktornak is biztosan Marcsa üzent, csak neki nem mondta meg. Az emberek jók, gondolta magában Kara néni.

Egészsége, mint hamarosan kiderült, nem tartott sokáig. Azóta minden munka nehezebb és megerőltetőbb. Hol van már az az idő, amikor a férjével egykettőre elbírtak a legfárasztóbb munkával is? Már odavan, soha nem tér vissza.

Az öregasszony szigorúan betartotta a szokást, hogy Karácsonyra a házban és a ház körül mindennek tisztának és a legnagyobb rendben kellett lennie. A házat kívül-belül kimeszelték, a disznóvágáson régen túl voltak, a kamrában illatoztak a frissen füstölt kolbászok és sonkák, a ház mögött, a pincében ott sorakoztak a lefejtett kiváló házi borral, az öröm, erő és életkedv forrásával teli hordók.

Ilcsa néni jó szívvel emlékszik vissza a karácsonyokra, amikor összejött az egész család. Amikor még éltek a szülei, a nővére, Anka, és az öccse, Jozsko. Aztán még itt volt a nevét viselő egyetlen lánya is. Igaz, nagyon régen volt ez. Elsőnek az apja hagyta el a családot, ottmaradt valamelyik átkozott szibériai gulágban. Azt a poklot, azt az átkozott szenvedést nem élte túl. Nem is élhette, hiszen már nem volt fiatal. Illendő temetés nélkül tűnt el egy tömegsírban, sok szerencsétlen falubelijével együtt, akiket ilyen messzire hurcoltak kényszermunkára. Az apja így nem pihenhet, ahogy illene, a temetőben a templom fölött. Emlékét csak a sírkő őrzi születése és halála dátumával. És hol van már az anyja, aki az Úr születése napjára még a legnehezebb időkben is elővarázsolt valami ajándékot mindenkinek a családból? Már régóta ő is örök álmát alussza. És a testvérei? A nővére, az öccse? Az ő sírjaik is ott vannak anyja

és apja keresztje mellett. Öt évvel ezelőtt a férje is odakerült. Halálával a ház kiürült, csak ő maradt benne egyes-egyedül. Igaz, itt lakhatna a lánya is, de őt a sors és a szerelem nagyon messzire, valahová a tengeren túlra csábította. Érte jött a fiú, a lány gyerekkori szerelme, aki szüleivel együtt még ötvenhatban biztosabb, biztonságosabb hazát talált magának Amerikában. Az elválás a lányától nagyon fájdalmas, szinte elviselhetetlen volt. Csoda, hogy a szíve nem szakadt meg ennyi fájdalomtól. Az élet azonban nem állt meg, minden napra bőven jutott munka. Csak éjjel sírdogált, a párnába temette könnyes arcát. Kívülről senkinek sem mutatta, hogy szenved, hogy a bánat összeszorítja a szívét. Egyetlen vigasza az volt, hogy két évente, mindig novemberben a búcsúra, hazajött a lánya, hogy meglátogassa. Eleinte csak maga, később a férjével és a gyerekekkel. Ezek a napok mérhetetlen örömmel és jókedvvel teli valódi ünnepek voltak.

Lassan négy éve lesz, hogy nem találkozott a lányával és annak családjával. Akkor megírta, hogy beteg és nem mehet ilyen hosszú útra. Két évvel ezelőtt, szintén levélben, a veje értesítette, hogy a felesége, vagyis az ő lánya, semmiképpen sem utazhat. Azóta nem kapott hírt a tengerentúlról. Se rosszat, se jót. Nem csoda, hogy ez megrémítette, és mérhetetlen aggodalommal egyetlen lányáért feküdt le nap mint nap. Sokszor gondol a legrosszabbra, arra, hogy kislányát élve már nem fogja látni.

Kara néni befejezte az udvar seprését, és megkönnyebbülve mélyet sóhajtott. Arcán valami nedvességet érzett, ezért a károgo varjak felé emelte az arcát, és mintegy magának megerősítette:

– Tudtam. Mégiscsak meghoztátok a havat! Az első havat! – mondta félhangon, és ruhájával letörölte arcáról az olvadt hópelyheket.

Az öregasszony először a fa tornáczra nézett, aztán a kert felé fordult, és megsimogatta tekintetével a hatalmas, kopasz diófát, amelyet annak idején még az apja ültetett. A többi gyümölcsfát a férje és az öccse ültette, azután meg ő maga, az özvegyasszony, amikor már nem volt férfikéz a háznál.

Kara néni a konyhaajtó előtt találta magát, néhányat dobbantott, hogy lerázza azt a kevés havat és sarat. Halkan becsukta maga mögött az ajtót, néhány hasábot dobott a sparherlta, és elkezdett rakodni. Pár perc múlva hangosan sóhajtott néhányat, úgy érezte, hogy teljesen elhagyja az ereje, a lába egyáltalán nem akar engedelmeskedni. Mintha nem is tartozna a testéhez. Le kellett ülnie az ágy szélére. Kimerülten bámulta a ládán a kis fenyőt, amelyet még korábban egy nagyobb, sárga agyaggal töltött fazékba tett. Az apró karácsonyfát már kis gyertyák, arany és ezüst színű papírszalagok és szaloncukor díszítették.

Közben kint teljesen besötétedett. Kara néninek minden erejére szüksége volt, hogy a krendchez menjen gyufáért. Amikor már minden gyertya égett, ösztönösen, apró, csoszogós léptekkel visszament az ágyhoz. Megint leült, és hátát a nagy párnának támasztotta. Így nézte az apró gyertyalángokat, amelyek lassan, fokozatosan erőre kaptak és ragyogó fénybe borították az egész konyhát.

Az öregasszony szeme a nagy fényességben csak úgy sugárzott a boldogságtól. Pár pillanat múlva egyáltalán nem értette, hogy ebben a szinte vakító fényességben hogyan, honnan jöttek egymás után azok, akiket szeretett: elől apja és anyja, mögöttük öccse, Jozso a nővérel, Ankával, aztán a férje egyetlen lányukkal, Ilkával. Mindannyian egyenesen a karácsonyfához mentek. Mint korábban soha, felsorakoztak a feldíszített fa előtt. Két testvére halkan énekelni kezdett: „Krisztus Jézus született, örvendezzünk!” Hamarosan csatlakoztak hozzájuk a többiek is, mindannyian együtt énekeltek. Ilcsa néni rögtön felismerte az együttesben férje acélos hangját, aki két kezével vezényelte ezt a karácsonyi énekkart. Felállt az ágyról és mindannyiukat egyszerre a szívére ölelte.

– Boldog Karácsonyt! – suttopta és egymás után mindenkit jobbról-balról megcsókolt.

Sorban kézen fogták egymást, és kimentek a konyhaajtón. Kint, az udvaron sűrű pelyhek keringtek a levegőben, majd csendesen hullottak a földre. Kara Ilcsa néni még hallotta a szomszédasszony hangos kiáltását:

– Ilcsa, hol vagy? Nyisd ki!

Kara néni nem felelt. Családjával együtt ott lépdelt a friss, puha hószőnyegen, amely már vékonyan betakarta az egész udvart.

Szlovákból fordította: Zsembery Teréz

A BARÁTSÁG következő száma 2024. szeptember 15-én jelenik meg.